



## Kyrkslätts kommuns verksamhetsprogram för tryggande av naturens mångfald (LUMO-programmet)

Mål och åtgärder som ska inkluderas i verksamhetsprogrammet

Utkastet framlagd 26.9–30.10.2024

## Innehåll

<b>1. Bakgrund till arbetet .....</b>	<b>3</b>
<b>2. Avtal, förbindelser och nätverk som gäller naturens mångfald i Kyrksläotts kommun .....</b>	<b>4</b>
<b>3. Kyrkslätt föregångare i tryggande och stärkande av naturens mångfald.....</b>	<b>5</b>
<b>4. Mål och åtgärder .....</b>	<b>7</b>
Mål 1: Vi producerar och delar med oss kommunens naturinformation i stor omfattning och utvecklar hanteringen av naturinformationen. ....	7
Mål 2: Vi vidtar aktiva åtgärder för att stärka naturens mångfald i de områden som kommunen äger.....	9
Mål 3: Vi tryggar bevarandet av de ekologiska nätverken .....	14
Mål 4: Vi utvecklar verksamhetsmodeller i kommunen för att ta bättre hänsyn till naturens mångfald .....	16
Mål 5: Vi agerar för att trygga och stärka naturens mångfald tillsammans med invånare, organisationer och företag. ....	21
<b>5. Planeringen av processen för åtgärderna .....</b>	<b>23</b>
<b>6. Källor.....</b>	<b>23</b>

# 1. Bakgrund till arbetet

Naturens mångfald har försvagats såväl i Finland som världen runt. Vikten av naturens mångfald för kommuninvånarnas välbefinnande och hälsa, främjande av kommunens livskraft, omsorgsfull ekonomi, upprätthållande av rekreations-, kultur- och lärmöjligheter, beredskap för risker samt helhetsmässigt för miljön och djuren identifieras i ökande utsträckning även i kommunerna. Som land har Finland har förbundet sig till internationella avtal (FN och EU) enligt vilka minskningen av den biologiska mångfalden ska stoppas och trenden ska vändas senast år 2030. Också ändringarna i den nationella lagstiftningen utmanar och sätter press på kommunerna att beakta naturmålen bättre än förr.

Bekämpningen av minskningen av biologisk mångfald är kopplad även till stävjandet av klimatförändringen och anpassningen till klimatförändringen. De kräver målmedvetna och omfattande åtgärder där kommunerna har en betydande roll som drivkrafter och plattformar för ändring. Som en förändrande kraft ska människan inta en roll i en positiv riktning. Detta kräver systematisk ändring av tänkesätt och verksamhetskulturen i både små och stora steg.

Beslutet om utarbetande av verksamhetsprogrammet för trygghet av naturens mångfald i Kyrkslätt (LUMO-programmet) baserar sig på Kyrkslätt kommuns bindande verksamhetsmål som genomför tyngdpunktsområdet *”Vi investerar i framtiden”* och den viktiga faktorn för genomförandet av strategin *”Närheten till naturen är vår attraktionsfaktor”* i den tidigare kommunstrategin 2022–2023.

Enligt den nuvarande kommunstrategin 2024–2030 är värnande om naturens mångfald verksamhet som syftar till att skapa ett växande och hållbart Kyrkslätt: *”Vi agerar aktivt för att uppnå klimatmålen och värnar om naturens mångfald.”*

Med LUMO-programmet tryggar och stärker vi naturens mångfald och attraktionskraft i Kyrkslätt kommun och främjar naturens och kommuninvånarnas välbefinnande. I LUMO-programmet ingår både mål och åtgärder som främjar uppnåendet av målen. Programmet fokuserar på kommunägda områden. Åtgärderna i programmet är tidsplanerade för åren 2025–2030. Ansvaret riktas till enheterna i kommunen, trots att beslutsfattandet hör till förtroendeorganen.

Ramboll Finland Oy har stött Kyrkslätt kommun när LUMO-programmet har utarbetats. Rambolls arbete har omfattat växelverkan mellan olika intressentgrupper och bildande av målen och åtgärderna i LUMO-programmet. Under arbetet genomförde vi tre intressentgruppsworkshoppar (en workshop för föreningar, en öppen workshop för invånare och företag och en workshop för de förtroendevalda och anställda i kommunen). I mötena deltog sammanlagt 42 instanser inklusive bl.a. lokala bya- och invånarföreningar, företagare, invånare, ledamöter i ungdomsfullmäktige och anställda i kommunen.

De mål och åtgärder som presenteras i detta dokument baserar sig på resultaten av workshopparna och sakkunnigarbetet. Arbetet har styrts av en styrgrupp vars medlemmar är:

- Merja Puomies miljöplanerare (koordinator för beredningen av LUMO-programmet)
- Aija Aunio markanvändningsingenjör (till och med 7.5.2024)
- Katja Harri näringslivs- och marknadsföringsexpert
- Susanna Hyvärinen livskraftschef
- Anu Hynninen miljöchef
- Toni Keski-Lusa chef för kommunalteknik

- Maria Pudas planläggningsarkitekt
- Päivi Sorvari ungdoms- och idrottschef
- Josefiina Vanhanen kommunikationsexpert

Ramboll Finland Oy:s arbetsgrupp:

- Jani Järvi projektchef, naturexpert, biolog (FM)
- Katri Einola expert i växelverkan, förnyande planering och hållbar utveckling (konstmag. - Creative Sustainability)
- Mikko Jalo naturexpert, biolog (FM)
- Mervi Kokkila skogsexpert och äldre expert i systemgranskningar, planeringshortonom, skogsvårdare (Lantmäteriverket)
- Saara Vauramo ledande expert i naturens mångfald, miljöekolog (FD)

## 2. Avtal, förbindelser och nätverk som gäller naturens mångfald i Kyrksläotts kommun

I kommunen ska man identifiera och vara medveten om de nationella och internationella målen för naturens mångfald. Målen styr och driver även genomförandet av kommunens LUMO-program. Dessutom är Kyrksläotts kommunstrategi 2024–2030 en drivkraft för LUMO-programmet på kommunnivå. De mål som är märkta med asterisk (\*) anknyter särskilt till naturens mångfald.

Internationella:

- **FN:s globala Kunming-Montreal-ramverk för biologisk mångfald \***
  - o Att stoppa minskningen av biologisk mångfald senast 2030
- **EU:s strategi för biologisk mångfald och nationellt verkställande av den \***
  - o Ökning av skyddsarealen till 30 procent och restaurering av områden som försvagats
- **Green City Accord från Europeiska kommissionen \***
  - o Luft- och vattenkvalitet, naturens mångfald i städer, cirkulär ekonomi och avfallshantering samt buller
- **FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling**
  - o Hållbar utveckling och avskaffande av extrem fattigdom
- **Europeiska kommissionens borgmästaravtal för klimat och energi (Covenant of Mayors for Climate and Energy, Kyrkslätt anslöt sig 2018)**

Nationella:

- **Den nya nationella strategin för biologisk mångfald \***
  - o Genomför EU:s strategi för biologisk mångfald. För närvarande under beredning.
- **Nätverket Mot en kolneutral kommun (Hinku)** (Kyrksläotts kommun medlem sedan år 2017)
  - o Främjande av klimatmålen i samarbete med andra kommuner
- **Green deals i upphandlingar mellan kommunen och staten**
  - o Minskning av skadliga ämnen i upphandlingar inom småbarnspedagogiken, utsläppsfria arbetsplatser, hållbar rivning
- **Kommunernas energieffektivitetsavtal (KETS)**
  - o Ansvarsfull och effektiv energiförbrukning, minskning av onödiga energikostnader

Kommunala:

- **Kommunstrategin 2024–2030**
- **Åtgärdsplan för hållbar energi och ett hållbart klimat (Sustainable Energy and Climate Action Plan, SECAP)**

### **3. Kyrkslätt föregångare i tryggnade och stärkande av naturens mångfald**

Som en kommun som omfattar skärgård i Östersjön och inland med varierande naturförhållanden har Kyrkslätt ett utmärkt utgångsläge för mångfaldig natur. I Kyrkslätt finns det ju områden som representerar många olika sorters naturtyper och artrikedom. Till följd av förändringar i markanvändningen finns till sitt naturtillstånd representativa områden främst numera bara i naturskyddsområden.

I Kyrkslätts kommun identifieras vikten av naturens mångfald i kommunens verksamheter, kommuninvånarnas levnadsvanor och i kommunens ombesörjande för området. Vi vill trygga, stärka och återuppliva naturens mångfald tillsammans med kommuninvånarna och andra aktörer.

Vi har tagit upp följande teser som lyfts fram i intressentgrupps- och expertberedningen som mål för LUMO-programmet:

- **Kyrkslätts kommun är föregångare och modellkommun i tryggnade och stärkande av naturens mångfald.**
- **Kyrkslätts kommun stöder invånare, företag, föreningar och andra aktörer i arbetet för naturens mångfald.**
- **Naturens mångfald i Kyrkslätt har klart börjat förstärkas senast år 2030.**

För att faktiskt kunna främja sådant föregångarskap och gemensamt aktörskap måste vi vidta ambitiösa kort- och långsiktiga åtgärder och fatta beslut som stärker naturens mångfald. För att uppnå målen måste vi identifiera vilka av kommunens åtgärder orsakar försvagande av naturens mångfald och vilka som är mest effektiva för att förhindra försvagande av naturens mångfald. Genom att identifiera dessa kan vi fördjupa oss i grundorsakerna och därigenom främja verklig förändring.

Kyrkslätts resurser i arbetet som stärker naturens mångfald är kommuninvånare, föreningar, företag och andra aktörer i kommunen som förstår, uppskattar och stöder naturens mångfald.

För att uppnå de ovan nämnda målen har vi definierat fem mål och sammanlagt 34 målspecifika åtgärder i Kyrkslätts kommuns LUMO-program (bild 1, se nästa sida).



## Målen i verksamhetsprogrammet för tryggnad av naturens mångfald i Kyrkslätt:

### **Mål 1 Vi producerar och delar med oss kommunens naturinformation i stor omfattning och utvecklar hanteringen av naturinformationen.**

- Åtgärd 1.1. Vi utvecklar kommunens geoinformationsbaserade naturdatasystem och delande av naturinformation.
- Åtgärd 1.2. Vi utbildar personal inom kommunen och ger dem anvisningar i användningen av geoinformationsmaterialen i naturdatasystemet.
- Åtgärd 1.3. Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla naturobjekt i Kyrkslätt kommun.

### **Mål 2 Vi vidtar aktiva åtgärder för att stärka naturens mångfald i kommunägda områden.**

- Åtgärd 2.1. Vi kompletterar Kyrkslätt nätverk av naturskyddsområden genom att ansöka om skydd för oskyddade värdefulla naturobjekt i kommunägda områden.
- Åtgärd 2.2. Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.
- Åtgärd 2.3. Vi behandlar skogar utanför kommunens naturskyddsområden och värdeskogar så att de stöder stärkandet av naturens mångfald, tryggnaden av invånarnas välbefinnande och stävjandet av klimatförändringen.
- Åtgärd 2.4. Vi sköter och bygger grönområden i den byggda miljön så att de stärker naturens mångfald.
- Åtgärd 2.5. Vi restaurerar rännilar och källor i kommunägda områden.
- Åtgärd 2.6. Vi restaurerar kärr i kommunägda områden.
- Åtgärd 2.7. Vi vårdar och iståndsätter kulturbiotopområden i kommunägda områden.
- Åtgärd 2.8. Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattnens och kustvattnens tillstånd.
- Åtgärd 2.9. Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.
- Åtgärd 2.10. Vi bekämpar invasiva främmande arter.
- Åtgärd 2.11. Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.

### **Mål 3 Vi tryggar bevarandet av de ekologiska nätverken.**

- Åtgärd 3.1. Vi utreder de ekologiska nätverken i Kyrkslätt.
- Åtgärd 3.2. Vi planerar markanvändningen så att kommunens ekologiska nätverks funktion bevaras och förbättras.
- Åtgärd 3.3. Vi utvecklar planbeteckningar och -bestämmelser som gäller ekologiska förbindelser.
- Åtgärd 3.4. Vi stärker de delar av de ekologiska nätverken som försvagats och undviker åtgärder som försvagar de ekologiska nätverken.

### **Mål 4 Vi utvecklar verksamhetsmodeller i kommunen för att ta bättre hänsyn till naturens mångfald.**

- Åtgärd 4.1. Vi följer upp och styr kommunal verksamhet som påverkar naturens mångfald i LUMO-arbetsgruppen.
- Åtgärd 4.2. Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.
- Åtgärd 4.3. Vi är en del av nätverket Naturkloka kommuner.
- Åtgärd 4.4. Vi ser till att de anställda som har i uppgift att påverka naturens mångfald har tillräckligt med naturexpertis.
- Åtgärd 4.5. Vi gör checklistor för olika verksamheter i kommunen för att säkerställa att effekterna på naturens mångfald beaktas i kommunens verksamhet.
- Åtgärd 4.6. Vi utreder det ekologiska fotavtrycket av upphandlingar inom kommunen och vidtar åtgärder för att minska det ekologiska fotavtrycket.
- Åtgärd 4.7. Vi utreder med vilka medel vi kan stärka naturens mångfald i kommunens markanskaffning.
- Åtgärd 4.8. Vi inkluderar villkor som stärker naturens mångfald i arrendeavtal om odlingsmark.
- Åtgärd 4.9. Vi utvecklar turismen och rekreativiteterna så att vi samtidigt tryggar naturens mångfald.
- Åtgärd 4.10. Vi uppmanar till en hållbar livsstil ända från barndomen.

### **Mål 5 Vi agerar för att trygga och stärka naturens mångfald tillsammans med invånare, organisationer och företag.**

- Åtgärd 5.1. Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.
- Åtgärd 5.2. Vi anställer en koordinator för naturens mångfald till kommunen.
- Åtgärd 5.3. Vi grundar en elektronisk plattform för kommuninvånare och företag för att stöda gemensamma åtgärder för naturens mångfald.
- Åtgärd 5.4. Vi knyter partnerskap med föreningar för att stärka naturens mångfald i Kyrkslätt.
- Åtgärd 5.5. Vi stöder verksamhet som stärker naturens mångfald på lant- och hästgårdar i Kyrkslätt.

**Bild 1. Mål och åtgärder i verksamhetsprogrammet för tryggnad av naturens mångfald i Kyrkslätt.**

## 4. Mål och åtgärder

### **Mål 1: Vi producerar och delar med oss kommunens naturinformation i stor omfattning och utvecklar hanteringen av naturinformationen.**

Beslutsfattandet baserar sig enligt Kyrksläotts kommuns kommunstrategi på högklassig information och högklassig beredning. För att kunna trygga och stärka naturens mångfald och förbättra naturens tillstånd måste vi veta var naturvärdena finns och hurdana de kvalitativt och kvantitativt sett är på varje område. Naturinformationen ska vara aktuell och lättillgänglig för de anställda och beslutsfattarna inom kommunen så att all den information som behövs blir granskad när åtgärder som påverkar naturens mångfald planeras. Det är viktigt att dela med sig naturinformation även till alla kommuninvånare och andra naturintresserade i Kyrksläotts kommun.

#### **Åtgärd 1.1. Vi utvecklar kommunens geoinformationsbaserade naturdatasystem och delande av naturinformation.**

Det geoinformationsbaserade naturdatasystemet i kommunen är en del av kommunens geoinformationssystem som baserar sig på programvaran ArcGIS. För närvarande innefattar naturdatasystemet egna teman om flygekorren och jättelokor när det gäller artbeståndet. När det gäller övriga arter och naturtyper finns där information främst kategoriserad enligt naturutredning.

Kommunen har även en intern och en extern karttjänst för delande av information. För närvarande finns det knappt någon naturinformation på kommunens externa karttjänst. Karttjänsterna kommer under den närmaste tiden att förnyas i och med att helhetssystemet Tiera City tas i bruk, vilket ger bra möjligheter att lägga till naturinformation i dem.

Kommunen har regelbundet överfört uppgifterna om observationer av flygekorror och jättelokor i kommunens naturdatasystem till Finlands Artdatacenter. Dessa uppgifter syns offentligt på laji.fi. De är alltså tillgängliga för bl.a. forskare och allmänheten. Kommunen har börjat överföra en del av sitt naturtypsmaterial även till Finlands miljöcentral, som sammanställer naturtypsmaterial från hela landet.

#### Förfaringssätt:

- I ArcGIS-naturdatasystemet och på den interna karttjänsten i systemet Tiera City lägger vi till art- och naturtypsspecifika material i större omfattning.
- På den externa karttjänsten i Tiera City lägger vi till geoinformationsbaserade naturmaterial som producerats i kommunen för kommuninvånarna och övriga intresserade. Vi lägger inte ut information om förekomster av fåtaliga arter eller andra sensitiva naturuppgifter på den externa karttjänsten.
- Vi levererar i större omfattning artbestånds- och naturtypsinformation som producerats i kommunen till Finlands Artdatacenter och Finlands miljöcentral.

Huvudansvar: miljöården, tomt- och geoinformationstjänsterna

Uppföljning: den information som lagts till i naturdatasystemet samt på den interna och externa karttjänsten

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 1.2. Vi utbildar personal inom kommunen och ger dem anvisningar för användning av geoinformationsmaterial i naturdatasystemet.**

Det är bra om de kommunanställda som till uppgift har att beakta naturinformationen hittar geoinformationsmaterialen i ArcGIS-naturdatasystemet och/eller den interna karttjänsten i Tiera City och kan hantera dem. Så främjar vi tillgången till naturinformationen i kommunen som underlag för beredningar och beslut.

#### Förfaringssätt:

- För personalen ordnar vi utbildning i hur man hittar naturmaterial i kommunens ArcGIS-geoinformationssystem och på den interna karttjänsten i Tiera City och hur man hanterar dessa naturmaterial.
- För personalen producerar vi skriftliga och/eller videobaserade instruktioner för hur man hittar naturmaterial på ArcGIS-geoinformationssystemet och på den interna karttjänsten i Tiera City och hur man kan hantera materialen.

Huvudansvar: tomt- och geoinformationstjänsterna, miljövården

Uppföljning: utbildningar som hållits och anvisningar som producerats

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 1.3. Vi kompletterar och uppdaterar kartläggningar av värdefulla naturobjekt i Kyrksläotts kommun.**

Inom kommunen har vi redan gjort tämligen många naturkartläggningar i kommunen. Det är främst planlägnings- och trafiksystemtjänsterna och miljövårdsenheten som gjort kartläggningarna. Behovet att komplettera och uppdatera naturkartläggningarna är ständigt. Naturen förändras ständigt – t.ex. när representativiteten av naturtillståndet ökar uppstår nya värdefulla naturobjekt. Också ändringar i bl.a. i lagens bestämmelser om arter och naturtyper kan för sin del orsaka behov att komplettera och uppdatera naturkartläggningar.

#### Förfaringssätt:

- Vi gör eller låter göra kartläggningar av naturobjekt för områden om vilka aktuell naturinformation saknas och som vi uppskattar ha naturvärden.

Huvudansvar: miljövården, kommunaltekniska tjänsterna, planlägnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: kompletterande och uppdaterade kartläggningar av värdefulla naturobjekt, de värdefulla naturobjekten

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 1.4. Vi kartlägger vilka kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.**

I kommunägda områden har vi före 2000-talet vidtagit åtgärder som avsevärt försvagar naturens mångfald, så som kalhuggningar och dikningar. En del av de områden som varit föremål för sådana åtgärder är lämpliga för restaurering. Restaureringsobjekt kan sättas i en så kallad kompensationsbank där man i förväg sammanställer områden som representerar olika naturtyper för att skyddas eller restaureras för kompensation av naturvärden.



Förfaringssätt:

- Vi granskar om det i naturkartläggningarna har kommit fram kommunägda områden som är lämpliga för restaurering.
- Vi gör behövliga tilläggskartläggningar om huruvida områden med försvagat naturtillstånd är lämpliga som restaureringsobjekt.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, miljövärden, planlägnings- och trafiksystemtjänsterna  
 Uppföljning: kartläggningar av restaureringsobjekt, kommunägda områden som är lämpliga för restaurering

Tidtabell: 2025–2030

## **Mål 2: Vi vidtar aktiva åtgärder för att stärka naturens mångfald i de områden som kommunen äger.**

Stärkande av naturens mångfald i Kyrkslätt förutsätter åtgärder som förbättrar naturens tillstånd och säkerställer bevarandet av naturvärdena på kommunägda mark- och vattenområden.

### **Åtgärd 2.1. Vi kompletterar Kyrksläatts nätverk av naturskyddsområden genom att ansöka om skydd för oskyddade värdefulla naturobjekt i kommunägda områden.**

Naturskyddsområdena är hörnstenar för trygghet av naturens mångfald – genom skydd tryggar man bevarandet av naturvärdena bäst. På kommunägda områden finns det värdefulla naturobjekt som är lämpliga som skyddsområden men som inte har inrättats som naturskyddsområden.

Förfaringssätt:

- Vi ansöker om inrättande av naturskyddsområde på objekt i de fall där vi redan har förhandlat om skydd av objektet med NTM-centralen i Nyland. NTM-centralen har meddelat att skyddet kan genomföras inom ramen för Handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (METSÖ) så att kommunen får de överenskomna ersättningarna för inrättande av naturskyddsområden. I byggnads- och miljönämndens budget för år 2021 ingick kartläggning och genomförande av METSÖ-objekt som ett av de bindande målen. På grund av att ärendet drog ut på tiden behandlades det i byggnads- och miljönämnden 26.4.2022, varvid ärendet bordlades för att vänta på behandling av kommunens skogsstrategi i kommunfullmäktige.
- Vi utreder inrättande av värdefulla naturobjekt på kommunägda marker som naturskyddsområden och väljer de lämpligaste bland dem för att skyddas.

Huvudansvar: miljövärden

Uppföljning: de nya kommunägda naturskyddsområdena

Tidtabell: 2025–2030

## **Åtgärd 2.2. Vi vidtar åtgärder som föreslås i skötsel- och nyttjandeplaner för kommunägda naturskyddsområden och gör upp nya skötsel- och nyttjandeplaner.**

I skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområdena föreslås tämligen många åtgärder som främjar naturens mångfald i Kyrkslätt och som ännu inte vidtagits. Planerna har godkänts av samhällstekniska nämnden och NTM-centralen. Kommunen äger även sådana naturskyddsområden där åtminstone ingen aktuell skötsel- och nyttjandeplan gäller.

### Förfaringssätt:

- Vi gör upp skötsel- och nyttjandeplaner för naturskyddsområden som saknar aktuell skötsel- och nyttjandeplan och som i betydande grad används för rekreation och/eller vars mångsidighet kan ökas genom skötselåtgärder.
- Bland de åtgärder som föreslås i de godkända skötsel- och nyttjandeplanerna för naturskyddsområden väljer vi dem som det är mest ändamålsenligt att vidta först, och vi börjar vidta åtgärderna genom att börja därifrån.

Huvudansvar: miljöården, kommunaltekniska tjänsterna, fritidstjänsterna

Uppföljning: uppgjorda vård- och skötselplaner, vidtagna åtgärder i skötsel- och nyttjandeplanerna

Tidtabell: 2026–2030

## **Åtgärd 2.3. Vi behandlar skogar utanför kommunens naturskyddsområden och värdeskogar så att de stöder stärkandet av naturens mångfald, tryggheten av invånarnas välbefinnande och stävjandet av klimatförändringen.**

De mest betydande kommunägda skogarna som används för friluftsliv och rekreation är naturskyddsområdena (t.ex. Meiko och Porkala udds naturskyddsområden) där naturtillståndet redan är tämligen bra. Kalhuggningar eller andra förnyelseavverkningar har inte på flera årtionden heller utförts i andra kommunägda skogar. I de anvisningar som kallas skogsstrategin från år 2005 finns inga virkesproduktionsmål. Just nu utarbetas nya anvisningar för skötsel av kommunens skogar. Kommunens invånarantal har ökat avsevärt sedan 2005, och under den tiden har också kunskapen om vikten av skogarnas mångfald för människans psyke och fysiska hälsa ökat.

I kommunägda oskyddade skogar som används för friluftsliv och rekreation finns bra möjligheter att ytterligare stärka naturens mångfald.

### Förfaringssätt:

- I kommunägda skogar vidtar vi bara åtgärder som kan motiveras med stärkande av naturens mångfald, tryggheten av invånarnas välbefinnande och stävjande av klimatförändringen.
- I kommunägda skogar främjar vi aktivt förökningen av värdefulla livsmiljöer bl.a. genom att öka antalet rötträd.
- Åtgärder som hotar fåglarnas häckningsfrid vidtas utanför fåglarnas häckningstid.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, fritidstjänsterna, miljöården

Uppföljning: representativiteten av skogsnaturen utanför kommunägda naturskyddsområden, åtgärder för att öka värdefulla livsmiljöer

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 2.4. Vi sköter och bygger grönområden i den byggda miljön så att de stärker naturens mångfald.**

Kommunen har använt naturelement i byggandet och skötseln av grönområdena i den byggda miljön.

##### Förfaringssätt:

- Vi låter fällda träd i grönområdena i miljön ligga kvar på lämpliga ställen och murkna.
- Vi placerar flera insektshotell, fågel-, flygekorr- och fladdermusholkar och andra element och konstruktioner som stöder naturens mångfald i grönområdena i den byggda miljön.
- Vi använder inhemska frön i fröblandningar för att odla nya ängar.
- Vid grönbyggande använder vi växter som förekommer i naturtillstånd i Finland så till vida det är ändamålsenligt.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: element som ökar naturens mångfald i grönområdena i tätorterna, ursprunget till fröblandningen för ängsväxter, växturvalet som används vid grönbyggandet

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 2.5. Vi restaurerar rännilar och källområden i kommunägda områden.**

Rännilar är naturtyper som skyddas av vattenlagen och som direkt är betydande med tanke på naturens mångfald. De är också betydande i och med att de förhindrar sediment och näringsämnen från att flyta ut i vattendraget nedanför. På kommunägda områden finns rännilar som man rätat ut eller på annat sätt bearbetat.

Också källor är naturtyper som skyddas av vattenlagen och som är viktiga med tanke på naturens mångfald. Källor och kombinationer av dem har klassificerats som starkt hotad naturtyp i Södra Finland. På kommunägda områden finns källor med försvagat naturtillstånd.

##### Förfaringssätt:

- Vi väljer de rännilar i kommunägda områden som är lämpliga för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.
- Vi vidtar åtgärder för restaurering av rännilar och källor, ordnar restaureringstalko eller hjälper t.ex. föreningar med restaureringen.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, miljövärden

Uppföljning: restaurerade rännilar och källor

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 2.6. Vi restaurerar kärr i kommunägda områden.**

I kommunägda områden finns små kärrområden som man en gång i tiden har dikat. Genom restaurering kan man förbättra deras försvagade naturtillstånd. Man gör i allmänhet restaureringar genom att dämna upp avloppsfåror. I kommunen har vi med talko gjort småskalig restaurering av kärr i Meiko naturskyddsområde.

Förfaringssätt:

- Vi väljer de kommunägda kärrområden som är lämpligast för restaurering och gör upp restaureringsplaner för dem.
- Vi beställer åtgärder för restaurering av kärr, ordnar restaureringstälko eller hjälper t.ex. föreningar med restaureringen.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, miljövården

Uppföljning: restaurerade kärr

Tidtabell: 2027–2030

**Åtgärd 2.7. Vi vårdar och iståndsätter kulturbiotopområden i kommunägda områden.**

I områden som ägs av Kyrksläotts kommun finns tämligen många områden som tidigare varit ängar, hagmarker eller skogsbeten. Kommunen har arrenderat ut de mest värdefulla områden som representerar kulturbiotoper för bete (det nuvarande avtalet ända till våren 2029). På övriga ängar, hagmarker och skogsbeten har växtligheten blivit frodig eller på annat sätt förändrats avsevärt.

Förfaringssätt:

- Vi väljer de områden som ska skötas som kulturbiotopobjekt.
- Vi erbjuder privata ägare av betesdjur lämpliga betesområden.
- Vi ordnar skötseltalkon till exempel med lokala föreningar.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, tomt- och geoinformationstjänsterna

Uppföljning: kulturbiotopområden som omfattas av skötsel

Tidtabell: 2025–2030

**Åtgärd 2.8. Vi förbättrar sjöarnas, de rinnande vattens och kustvattens tillstånd.**

Åtgärdsprogrammet för Nylands vattenvård genomförs av miljövårdsenheten och i samarbetsprojekt över kommungränserna. Kyrksläotts kommun har förbundit sig till Västra Nylands kustvattenvision 2050 (2022–2028) och visionen En livskraftig och hinderfri Sjundeå å 2030 (2024–2030) samt årligen reserverat ett anslag om 50 000 euro för iståndsättning av sjöarna i Veikkola. Kyrksläotts kommun stöder lokala aktörers vattenvårdsarbete genom att årligen bevilja miljövårdsbidrag om 30 000 euro. Sjöarnas och havsområdenas vattenkvalitet kontrolleras regelbundet. Kommunen har låtit göra flera utredningar och iståndsättningsplaner som stöder vattenvård.

Förfaringssätt:

- För att möjliggöra långsiktig vattenvård förbinder vi oss till iståndsättning av vattendrag och avrinningsområden genom att reservera de anslag som behövs för projektarbetet.
- Vi stöder lokala aktörer genom att dela ut miljövårdsbidrag särskilt för vattenvård.
- Vi inför anvisningen om vatten från bygplatser för huvudstadsregionen även i Kyrksläotts kommun.

Huvudansvar: miljövården, kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: antalet vidtagna åtgärder, anslagen för vattenvård, bidragen för åtgärder som förbättrar vattens tillstånd, anvisningen om vatten från bygplatser

Tidtabell: 2025–2030

## Åtgärd 2.9. Vi hanterar dagvattnen i tätortsmiljöerna med utnyttjande av naturbaserade lösningar.

Kyrksläotts dagvattenprogram har utarbetats år 2017. I dagvattenprogrammet utstakas målen och principerna för dagvattenhantering. Behov av uppdatering av dagvattenprogrammet har identifierats.

I kommunen pågår tillämpning av grönkoefficientsverktyget i utvalda planprojekt.

### Förfaringssätt:

Vi uppdaterar kommunens dagvattenprogram så att den bättre tar hänsyn till stärkande av naturens mångfald.

- Vi tar i bruk grönkoefficientsverktyget i planläggningen och beviljandet av bygglov.
- Vi hanterar i mån av möjlighet dagvattnen med ekologiska metoder genom att utnyttja våtmarker, fåror, sänkor och vattendrag i området.
- Vi bestämmer om dagvattenhanteringen i planbestämmelserna, byggloven, avtalen om överlåtelse av tomter och markanvändningsavtalen.
- Vi genomför lösningar för dagvattenhantering i god tid innan byggandet påbörjas.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, byggnadstillsynen, miljövården

Uppföljning: gjorda vattenvårdslösningar, uppföljningsdata om vattendragens tillstånd, utvidgning av användningen av grönkoefficientsverktyget

Tidtabell: 2025–2030

## Åtgärd 2.10. Vi bekämpar invasiva främmande arter.

Kommunen har sedan 2011 gjort ett årligt åtgärdsprogram för bekämpning av jätteloka och verkställt programmet. Kommunen har även aktivt bekämpat framför allt vresros. Förutom förekomster av jätteloka och vresros har kommunen kartlagt framför allt förekomster av jättebalsamin. Kommunen har bitt invånare att meddela om sina observationer av främmande arter på vierasla.jit.fi och har på så sätt fått många nya uppgifter om förekomster av främmande arter.

Kommunen har år 2024 tagit i bruk mobilspelet Crowdsorsa för att söka och bekämpa förekomster av främmande arter. Största delen av spelets budget har gått åt till slätter av lupin. Andra arter som omfattas av spelet är vresros, jättebalsamin och kanadensiskt gullris.

Kommunen har gett ägare till privata fastigheter hjälp för bekämpning av jätteloka.

Kommunen har gett utomstående aktörer tillstånd att avlägsna minkar och mårhundar från kommunägda områden.

### Förfaringssätt:

- Vi fortsätter bekämpning av jätteloka, vresros, jättebalsamin, kanadensiskt gullris, parkslide, jätteslide, hybridslide och lupin på kommunägda områden.
- I fråga om jättelokorna fortsätter vi ge ägare till privata fastigheter bekämpningshjälp.
- Vi utreder möjligheter att bekämpa även andra invasiva främmande arter.

- Vi fortsätter bekämpningen av invasiva främmande arter med hjälp av mobilspelet Crowdsorsa.
- Vi gör flera åtgärdsprogram för bekämpning av invasiva främmande arter genom att börja med bekämpningen av spansk skogssnigel.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna, miljövärden

Uppföljning: vidtagna bekämpningsåtgärder, budgeten för mobilspelet Crowdsorsa, åtgärdsprogrammen för bekämpning av invasiva främmande arter, tillstånd som beviljats till utomstående för avlägsnande av invasiva främmande arter

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 2.11. Vi definierar egna ansvarsarter och -naturtyper för Kyrkslätt och agerar aktivt för att trygga förekomsten av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt i kommunägda områden.**

Genom att trygga förekomsten av kommunens egna ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt kan vi trygga och stärka naturens mångfald i kommunen.

#### Förfaringssätt:

- Vi utreder de arter som förekommer i Kyrkslätt och vars förekomster i Nyland är speciellt betydande med tanke på bevarande. Vi väljer bland dem Kyrkslätt's egna ansvarsarter.
- Vi utreder de naturtyper som förekommer i Kyrkslätt och vars förekomster i Nyland är speciellt betydande med tanke på bevarande. Vi väljer bland dem Kyrkslätt's egna ansvarsnaturtyper.
- Vi följer upp naturtillståndet hos förekomster av ansvarsarter och ansvarsnaturtypsobjekt och vidtar vid behov skötsel-, restaurerings- och skyddsåtgärder när det gäller dem.
- Vi tryggar i samband med planläggningen förekomster av ansvarsarter och områden som representerar ansvarsnaturtyper.

Huvudansvar: miljövärden, kommunaltekniska tjänsterna, planläggnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: kommunens ansvarsarter och ansvarsnaturtyper, uppföljningsrapporter, vidtagna skötsel-, restaurerings- och skyddsåtgärder

Tidtabell: 2026–2030

## **Mål 3: Vi tryggar bevarandet av de ekologiska nätverken**

De viktigaste grunderna för tryggande och stärkande av naturens mångfald är nätverket av naturområden. Nätverket består av tillräckligt stora områden som är lämpliga som livsmiljöer för organismer samt förflyttnings- eller spridningsförbindelserna mellan dem. Ett nätverk som tryggar bevarandet av artbeståndet och naturtyperna kallas ett ekologiskt nätverk. Ekologiska nätverk omfattar områden med skog-bevuxna och öppna naturtyper samt vattenområden.

De ekologiska nätverken upprätthåller naturens mångfald och ekosystemtjänsterna, och de är viktiga även i stävandet av klimatförändringen.

Kyrkslätt har i likhet med andra växande kommuner utmaningen att koordinera förändringstrycket på markanvändningen och det ekologiska nätverket. Minskning och fragmentering av naturområdena kan leda till försvagande av naturens mångfald i kärnområdena i det ekologiska nätverket samt till att kontakten mellan kärnområdena bryts eller inskränks på grund av att de inte längre har tillräckligt med



livsmiljö som är lämplig för artbeståndet och/eller arterna inte kan förflytta sig och sprida sig längs dessa förbindelser.

### **Åtgärd 3.1. Vi utreder de ekologiska nätverken i Kyrkslätt.**

Kyrkslätt har som praxis i samband med uppgörande av delgeneral- och detaljplaner att utreda de ekologiska nätverken i planområdena och hur de anknyter till de ekologiska nätverken i de omgivande områdena. Den mest omfattande utredningen av ett ekologiskt nätverk omfattar området väster om kommuncentrum ända till gränsen till Sjundeå samt Getberg och Kantvik. Av en del av kommunens område har man inte gjort någon ekologisk utredning alls, och de äldsta utredningarna om ekologiska nätverk är inte längre aktuella.

Nylands förbund har utrett de landskapsmässigt betydande ekologiska nätverken. Dessa utgör stommen till de ekologiska nätverken i planläggningen i Kyrkslätt.

#### Förfaringssätt:

- Vi utreder de ekologiska nätverken med kärnområden inklusive de ekologiska förbindelserna i Kyrkslätt kommun.

Huvudansvar: planlägnings- och trafiksystemtjänsterna, miljövården

Uppföljning: utredningar om de ekologiska nätverken

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 3.2. Vi planerar markanvändningen så att kommunens ekologiska nätverks funktion bevaras och förbättras.**

I samband med planeringen av markanvändningen påverkar man särskilt genom planläggning och vägplanering de ekologiska nätverkens funktion avsevärt.

#### Förfaringssätt:

- Vi utarbetar planläggningen och de kommunaltekniska planerna så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkande av de delar av dem som försvagats.
- Vi styr uppgörandet av planer av instanser utanför kommunen, till exempel vägplaner, så att de främjar bevarandet av de ekologiska nätverkens funktion och stärkande av de delar av dem som försvagats.

Huvudansvar: planlägnings- och trafiksystemtjänsterna, kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: det ekologiska nätverkets tillstånd

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 3.3. Vi utvecklar planbeteckningar och -bestämmelser som gäller ekologiska förbindelser.**

Planbeteckningarna och -bestämmelserna påverkar avsevärt hur de ekologiska förbindelserna utvecklas när planerna genomförs.

Förfaringssätt:

- Vi går igenom planbestämmelserna och -beteckningarna och justerar dem vid behov så att olika ekologiska förbindelser inklusive behov, till exempel förbindelserna för flygekorrar och fladdermöss, beaktas i dem.
- Vi bekräftar de planbeteckningar och planbestämmelser som används i de olika planerna i kommunen.

Huvudansvar: planläggnings- och trafiksystemtjänsterna

Uppföljning: planbeteckningarna och -bestämmelserna är justerade och förenhetligade

Tidtabell: 2025–2026

### **Åtgärd 3.4. Vi stärker de delar av de ekologiska nätverken som försvagats och undviker åtgärder som försvagar de ekologiska nätverken.**

I de ekologiska nätverken kan det förekomma kvalitativt dåliga förbindelser eller tydliga avbrott i ekologiska förbindelser, vilket leder till att organismernas rörlighet från ett område till ett annat lider eller är förhindrad. Kärnområdena i de ekologiska nätverken kan åtminstone delvis vara sådana att de ekologiska nätverkens funktion lider avsevärt.

Förfaringssätt:

- I kommunens egna projekt undviker vi åtgärder som försvagar de ekologiska nätverkens funktion.
- I kommunens egna projekt förbättrar vi de delar av de ekologiska nätverken som försvagats eller förbindelser som brutits t.ex. genom utvidgningar, restaureringar och istandsättningar.
- Vi främjar planering och byggande av grönbroar, underfarter och smådjurstunnlar på huvudvägarna.

Huvudansvar: kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: bedömningar av de ekologiska nätverkens funktion, åtgärder för förbättring av de ekologiska nätverkens funktion

Tidtabell: 2025–2030

## **Mål 4: Vi utvecklar verksamhetsmodeller i kommunen för att ta bättre hänsyn till naturens mångfald**

Naturen är kommunens attraktionskraft och livskraftskälla. Många bor i Kyrkslätt därför att där finns värdefull natur som till sitt naturtillstånd är representativ.

Genom att utveckla kommunens verksamhetsmodeller säkerställer vi att de mål som vi satt upp och de åtgärder som vi vidtar för tryggande och stärkande av naturens mångfald genomförs i kommunens verksamheter.

#### **Åtgärd 4.1. Vi följer upp och styr kommunal verksamhet som påverkar naturens mångfald i LUMO-arbetsgruppen.**

Det är viktigt att regelbundet följa upp uppnåendet av verkställandet av och målen i LUMO-programmet. Med hjälp av aktiv uppföljning kan vi vid behov effektivisera verkställandet.

##### Förfaringssätt:

- Vi bildar LUMO-arbetsgruppen av representanter för kommunala enheter vars verksamhet påverkar naturens mångfald mest.
- I LUMO-arbetsgruppen granskas uppnåendet av målen och vidtagandet av åtgärderna i LUMO-programmet, de faktorer som utgör hinder för genomförandet och medlen för att främja genomförandet.
- LUMO-arbetsgruppen utarbetar minst en gång om året en översikt av hur verkställandet av LUMO-programmet framskrider.

Huvudansvar: LUMO-arbetsgruppen

Uppföljning: tillsättande av arbetsgruppen, uppföljningsrapporterna

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 4.2. Vi informerar kommunens personal och beslutsfattare och övriga kommuninvånare om genomförandet av LUMO-programmet.**

Kommunen strävar efter att all kommunikation är öppen och utgår ifrån kommuninvånarna. I kommunikationen används klart och begripligt språk med beaktande av kommunens tvåspråkighet. LUMO-programmet verkställs transparent och i intensiv växelverkan med olika enheter inom kommunen, kommuninvånare, föreningar, företag och andra aktörer. Med aktiv kommunikation säkerställer vi att intressentgrupperna kan följa upp verkställandet av LUMO-programmet. Kommunikationen stöder också intressentgruppernas deltagande i verkställandet av programmet. Dessutom kommunicerar kommunen aktivt om naturens mångfald i syfte att öka uppskattningen av naturens mångfald och Kyrkslätt natur.

##### Förfaringssätt:

- I kommunens kommunikation lyfter vi stolt fram kommunens naturpositiva verksamhetsmodeller och verksamhetsätt.
- Genomförandet av LUMO-programmet presenteras på LUMO-info, som läggs ut på kommunens webbplats och andra kommunikationskanaler och t.ex. i nedre entréhallen i kommunhuset.
- Vi ordnar årligen ett LUMO-evenemang där vi firar naturens mångfald i Kyrkslätt och det arbete som gjorts för att stärka den. I LUMO-evenemanget ingår t.ex. presentationer som hålls av sakkunniga, workshoppar och naturutflykter. Evenemanget kan ha något undertema. Evenemanget är en del av kommunens varumärkesarbete, och målet är att locka även människor från längre håll till evenemanget.
- I olika kommunikationskanaler ger vi handledning i värnande om naturens mångfald och positiva naturgärningar. Vi utvidgar kommunikationen även ut i terrängen t.ex. genom att sätta upp infoskyltar på objekt där vi har vidtagit åtgärder för att stärka naturens mångfald.

Huvudansvar: LUMO-arbetsgruppen, kommunikationen, miljövården

Uppföljning: LUMO-info, LUMO-evenemang

Tidtabell: 2026–2030

#### **Åtgärd 4.3. Vi är en del av nätverket Naturkloka kommuner.**

Nätverket Naturkloka kommuner, som strävar efter målmedveten verksamhet, har bildats år 2023. Nätverket strävar efter att stävja minskningen av den biologiska mångfalden, främja naturens mångfald, minska verksamhet som försvagar naturen och helhetsmässigt utveckla kommunernas naturverksamhet. Kommunstyrelsen har vid sitt sammanträde 16.10.2023 behandlat anslutning av Kyrkslätts kommun till nätverket Naturkloka kommuner. Kommunstyrelsen beslutade remittera ärendet för ny beredning och för beslutsfattande i kommunstyrelsen när kommunens skogsstrategi är godkänd.

##### Förfaringssätt:

- Kyrkslätts kommun ansluter sig till nätverket Naturkloka kommuner, förbinder sig till uppfyllande av dess kriterier och är aktiv medlem i det.

Huvudansvar: LUMO-arbetsgruppen

Uppföljning: anslutning till nätverket, verksamhet i nätverket

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 4.4. Vi ser till att de anställda som har i uppgift att påverka naturens mångfald har tillräckligt med naturexpertis.**

Vi behöver naturexpertis i diverse uppgifter i kommunen, och behovet att uppdatera den är ständig bl.a. till följd av ändringar i lagstiftningen och utvecklingen av tekniken.

##### Förfaringssätt:

- Vi ser till att anställda i kommunen utbildar sig tillräckligt i naturfrågor. Vi gör detta bl.a. genom att reservera tillräckliga anslag för deltagande i utbildningar och genom att göra upp utbildningsplaner för de anställda. I utbildningsplanerna ska det ständiga behovet av uppdatering av naturexpertisen iakttas.

Huvudansvar: alla enheter inom kommunen

Uppföljning: anställda utbildar sig

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 4.5. Vi gör checklistor för olika verksamheter i kommunen för att säkerställa att effekterna på naturens mångfald beaktas i kommunens verksamhet.**

All mänsklig verksamhet påverkar indirekt naturen. Därför ska naturens mångfald beaktas i stor omfattning i all kommunal verksamhet från underhåll till pedagogik. Det är viktigt att identifiera principer som stöder naturens mångfald som stöd för att ta den i beaktande.

##### Förfaringssätt:

- Vi utreder möjligheter att göra checklistor t.ex. i samarbete med KUUMA-kommunerna. I checklistorna ska inverkningarna av kommunens verksamheter på naturens mångfald beaktas. Alternativ kan listorna göras som eget arbete inom kommunen.

Huvudansvar: alla enheter inom kommunen

Uppföljning: checklistor

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 4.6. Vi utreder det ekologiska fotavtrycket av upphandlingar inom kommunen och vidare åtgärder för att minska det ekologiska fotavtrycket.**

Genom en kalkyl av det ekologiska avtrycket av kommunens upphandlingar kan vi bl.a. identifiera vilka tjänster och produkter som kommunen skaffat orsakar naturen mest skada. Genom att identifiera dessa kan vi rikta målen och resurserna mer effektivt.

Det ekologiska avtrycket av upphandlingarna inom kommunorganisationen kan kalkyleras t.ex. med hjälp av en kalkylmetod som utvecklats av Jyväskylä universitet och Tammerfors stad.

##### Förfaringssätt:

- Vi utreder det ekologiska avtrycket av de produkter och tjänster som kommunen skaffat.
- Utifrån utredningarna planerar vi åtgärder för att minska det ekologiska avtrycket av de produkter och tjänster som kommunen skaffat.

Huvudansvar: gemensamma tjänsterna

Uppföljning: utredning om det ekologiska avtrycket av kommunens upphandlingar, åtgärder för att minska det ekologiska avtrycket, utvecklingen av det ekologiska avtrycket

Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 4.7. Vi utreder med vilka medel vi kan stärka naturens mångfald i kommunens markanskaffning.**

Kommunens markanskaffning påverkas av många faktorer. Med markanskaffning kan man i vissa fall även stärka till exempel naturmiljöernas enhet och sammankoppling.

##### Förfaringssätt:

- Vi utreder hur vi med markanskaffning kan stärka naturens mångfald i Kyrkslätt och tillämpar dessa medel på kommunens markanskaffning.

Huvudansvar: tomt- och geoinformationstjänster

Uppföljning av medel i markanskaffning för stärkande av naturens mångfald, användning av dessa medel i markanskaffningen

Tidtabell: 2026

#### **Åtgärd 4.8. Vi inkluderar villkor som stärker naturens mångfald i arrendeavtal om odlingsmark.**

Vi kan förbättra naturens mångfald på odlingsmarker t.ex. genom att minimera jordbearbetning, val av växtskyddsmedel och genom att gynna växtlighet som erbjuder livsmiljöer på vägrenarna. Kommunen arrenderar ut en del av sin odlingsmark till privata aktörer.

##### Förfaringssätt:

- I nya arrendeavtal om odlingsområden inkluderas villkor som stärker naturens mångfald på kommunägda områden som används för odling.

Huvudansvar: tomt- och geoinformationstjänsterna  
 Uppföljning: arrendeavtalen om odlingsområdena  
 Tidtabell: 2025–2030

#### **Åtgärd 4.9. Vi utvecklar turism och rekreativsmöjligheter med trygghet av naturens mångfald.**

Populariteten av naturturismen och rekreativsmvändningen av naturen har ökat kraftigt under de senaste åren. I bästa fall kan friluftsliv i naturen öka respekten för naturen och främja en hållbar livsstil. Turismen och rekreativsmvändningen kan dock försvaga naturmiljöer genom att till exempel öka slitage på terrängen och störningar.

##### Förfaringssätt:

- Vi skapar "etiska regler" för turism och rekreativsmvändning. I de "etiska reglerna" ger vi anvisningar för verksamhet som tryggar naturens mångfald.
- Vi uppmuntrar olika turism- och rekreativsmaktörer att bland annat ta värdande om naturens mångfald som en av sina utgångspunkter för sin verksamhet.
- På rekreativsm- och skyddsområdena bygger vi nya naturstigar där vi styr rekreativsmvändningen för att undvika slitage på naturen. En del av naturstigarna byggs tillgängliga så att alla får en möjlighet att njuta av naturen.

Huvudansvar: gemensamma tjänsterna, kommunaltekniska tjänsterna, bildningstjänsterna  
 Uppföljning: utarbetande av de "etiska reglerna", nya naturstigar  
 Tidtabell: 2025–2026

#### **Åtgärd 4.10. Vi uppmuntrar till en hållbar livsstil ända från barndomen.**

Värdande om naturens mångfald är väsentligt i hållbar livsstil. Redan i barndomen ska man börja lära sig hållbar livsstil, och därför har skolorna och daghemmen i Kyrkslätt identifierats som viktiga aktörer i stärkandet av naturens mångfald.

##### Förfaringssätt:

- Vi ordnar en LUMO-kampanj, där varje daghem och skola i Kyrkslätt självständigt tillsammans med barnen planerar verksamhet som stöder naturens mångfald (t.ex. holktalko, talko för bekämpning av främmande arter, ängbildning). Samtidigt lär man sig tillsammans naturvärden, verksamhetssätt och artkännedom.
- Gårdsmiljöerna till nya daghem planeras och genomförs så ekologiskt som möjligt med uppskattning och respekt för hållbar livsstil inom småbarnspedagogiken.
- I närheten av daghemmen och skolorna bevaras skogar som är lämpliga för undervisning, pedagogik och rekreation för barn och unga.

Huvudansvar: enheterna inom bildnings- och fritidstjänsterna, lokaltjänsterna, planläggnings- och trafiksystemtjänsterna, kommunaltekniska tjänsterna  
 Uppföljning: genomförda kampanjer, åtgärder som vidtagits i kampanjerna för att stärka naturens mångfald, daghemmens gårdsmiljöer, närskogarna till daghemmen och skolorna  
 Tidtabell: 2025–2030



## Mål 5: Vi agerar för att trygga och stärka naturens mångfald tillsammans med invånare, organisationer och företag.

Kommunen kan inte ensam genom egen verksamhet trygga och stärka naturens mångfald i kommunens område. Det är viktigt att invånare, organisationer och företag gör en insats för att stärka naturens mångfald. Kyrksläotts kommun samarbetar med invånare, organisationer och företag för att trygga och stärka naturens mångfald i kommunen.

### Åtgärd 5.1. Vi samarbetar med instanser som stärker naturens mångfald.

Kommunen beviljar årligen föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald. Bidrag kan beviljas t.ex. för iståndsättning och skötsel av livsmiljöer som försvagats samt för att sprida naturkunskap.

Kommunen deltar i flera mellankommunala projekt och nätverk där man stärker naturens mångfald och förbättrar vattnens tillstånd.

#### Förfaringssätt:

- Vi fortsätter bevilja föreningar med verksamhet i kommunen och andra aktörer bidrag för att stärka naturens mångfald.
- Vi fortsätter deltagandet i mellankommunala projekt och nätverk vars verksamhet stärker naturens mångfald i Kyrksläotts område.

Huvudansvar: miljöården, kommunaltekniska tjänsterna

Uppföljning: bidrag som tryggar och stärker naturens mångfald, deltagande i mellankommunala projekt och nätverk

Tidtabell: 2025–2030

### Åtgärd 5.2. Vi anställer en koordinator för naturens mångfald till kommunen.

Stärkande av naturens mångfald i Kyrkslätt förutsätter många slags åtgärder av både kommunen och andra aktörer. Samarbete möjliggör åtgärder som aktörerna inte ensamma klarar av att vidta. För att vidta åtgärderna behövs rådgivning och handledning samt koordination.

#### Förfaringssätt:

- Vi anställer en koordinator som har i uppdrag att utveckla samarbete mellan invånare, föreningar och företag. Samarbetet ska stärka naturens mångfald. LUMO-koordinatören ger expertis även för kommunens olika verksamheter.

Huvudansvar: gemensamma tjänsterna, samhällstekniska sektorn

Uppföljning: Anställning av en LUMO-koordinator

Tidtabell: 2026

### **Åtgärd 5.3. Vi grundar en elektronisk plattform för kommuninvånare och företag för att stöda gemensamma åtgärder för naturens mångfald.**

Kommuninvånare och företag har intresse att delta i åtgärder som stärker naturens mångfald, t.ex. i talko för bekämpning av främmande arter. Markägare har behov att få hjälp till praktiska åtgärder som stärker naturens mångfald.

#### Förfaringssätt:

- Vi grundar en öppen elektronisk plattform, en så kallad LUMO-Tinder, där man kan anmäla sitt intresse för naturverksamhet eller behov av hjälp för t.ex. bekämpning av främmande arter. Plattformen tjänar även som informationskanal för god praxis.

Huvudansvar: gemensamma tjänsterna

Uppföljning: "LUMO-Tinders" verksamhet

Tidtabell: 2025

### **Åtgärd 5.4. Vi knyter partnerskap med föreningar för att stärka naturens mångfald i Kyrkslätt.**

Många företag har intresse att vidta praktiska åtgärder för att stärka naturens mångfald.

#### Förfaringssätt:

- Vi erbjuder företag en möjlighet att delta i vidtagande av skydds-, skötsel- och restaureringsåtgärder.

Huvudansvar: livskraftsenheten, miljövården

Uppföljning: knutna partnerskap

Tidtabell: 2025–2030

### **Åtgärd 5.5. Vi stöder verksamhet som stärker naturens mångfald på lant- och hästgårdar i Kyrkslätt.**

I Kyrkslätt finns det avsevärt mycket lantbruks- och hästskötselverksamhet. Aktörer har intresse att värna om naturens mångfald.

#### Förfaringssätt:

- Vi ordnar samarbetsmöten för lantbruks- och hästsköselföretagare och instanser som erbjuder rådgivning. På mötena behandlar vi värnande om naturens mångfald inom lantbruk och hästskötsel.

Huvudansvar: livskraftsenheten, miljövården

Uppföljning: hållna samarbetsmöten

Tidtabell: 2027–2030

## 5. Planeringen av processen för åtgärderna

LUMO-programmet för åren 2025–2030 är det första steget i en längre process där vi behöver samarbete såväl internt som med andra aktörer och invånare.

Ett målmedvetet stödjande av naturens mångfald i kommunens verksamhet förutsätter på längre sikt även en ändring i tänkesätten och verksamhetsätten och omfattande ägarskap. En sådan förändring uppstår genom samarbete, stark växelverkan och starkt engagemang.

De ovan nämnda målen med tillhörande åtgärder ger stegmärken åt rätt håll. För varje åtgärd måste vi ändå identifiera de rätta aktörerna och tillsammans med dem precisera hur åtgärden mer exakt vidtas och följs upp samt samarbetsmodellen. Genom att mer exakt planera och vidta åtgärderna tillsammans ökar vi deras lämplighet i Kyrksläotts miljö och kontext samt olika aktörers ägarskap och skapande av gemensamma strategiska avsikter. Det finns orsak att styra och följa upp verksamheten som främjar naturens mångfald genom LUMO-arbetsgruppen (Åtgärd 4.1.). Också LUMO-koordinatören kan tjäna som stöd för vidtagande av åtgärderna och för att hitta aktörerna (Åtgärd 5.2.).

Det är viktigt att identifiera en klar och realistisk stig för åtgärderna med ett klart slutresultat och en klar tidsplan. Så får vi även små konkreta mål för naturgärningar. Faserna i den mer exakta planeringen av bildandet och genomförandet är:

1. Den ansvariga enheten för åtgärden utreder vilka aktörer som är lämpliga för att vidta åtgärden.
2. De identifierade aktörerna kommer överens om det mer exakta genomförandet, tidtabellen, uppföljningen och samarbetsmodellen och de resultat som eftersträvas i arbetet. Man kommer också överens om uppföljning ur LUMO-arbetsgruppens perspektiv: hurdan information som behövs där och vem som är kontaktperson.
3. Man vidtar åtgärden enligt överenskommelse. Man kommunicerar även om processen och resultaten.
4. Man beskriver resultaten och lärdomarna av arbetet (beroende på åtgärden kan detta vara en lätt uppräkningslista eller en mer omfattande beskrivning/rapport).

## 6. Källor

- [Kyrksläotts kommuns kommunstrategi 2024–2030](#)

### Beredningsmaterial till LUMO-programmet:

- [Selostus Kirkkonummen luontotyypeistä](#)
- [Selostus Kirkkonummen kunnan alueella olevista luonnonsuojelualueista ja Natura 2000 -alueista](#)
- [Selostus Kirkkonummen kunnan tekemästä vieraslajien torjuntatyöstä](#)
- [Selostus uhkatekijöistä uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien säilymiselle](#)
- [Selostus kunnan omistamien METSO-kohteiden suojeluun hakemisesta](#)
- [Katsaus kunnan METSO-kartoituksiin](#)

- [Katsaus kunnan omistamien luonnonsuojelualueiden ja muiden arvokohteiden hoito- ja käyttösuunnitelmiin ja hoitotoimiin](#)
- [Kirkkonummen järvet ja lammet](#)
- [Kartta luonnonsuojelualueista](#)
- [Kartta luonnonsuojelualueista ja Natura 2000 -alueista](#)
- [Kartta valuma-alueista](#)
- [Kooste Kirkkonummella tehdyistä vesistökunnostustöistä](#)
- [Luettelo Kirkkonummen luontoa ja maisemaa koskevista selvityksistä](#)
- [Kartta Kirkkonummen luonnonsuojelualueista eroteltuna kunnan, muut yksityiset ja valtion luonnonsuojelualueet](#)



Foto: Tommi Lehto